

Opponens vélemény Csapó Kata diplomamunkájáról

Váltótér művésztelep, Esztergom

„A Szigettőzsde pártfogolja az ismeretlent. Támogatása, gondoskodása úgy csökken, ahogy az adott gondolat megerősödik a mindennapokban.”

Lévay Jenő

A Dunában acél lábakon álló egykori szén-átrakodó látványa nem véletlenül inspirálta a grafikus Lévay Jenőt arra, hogy életéből több mint tíz évet áldozzon a létesítményben megbúvó szellemi erő feltérképezésére és hasznosítására. Bár az épület maga nem több funkcionális követelmények mentén, okos mérnöki munkával megtervezett ipari létesítménynél, számos tényező akad vele kapcsolatban, ami filozófiai, esztétikai, vagy akár szürreálisan öncélú gondolattársításokra ad alkalmat. Ezek az asszociációk a gyönyörű acélszerkezettel a Duna fölé emelt épületszobor patetikus magányából, rendeltetésének megszűnésével önnön létének mitikus értelmetlenségéből, az átrakodás gyakorlatának sokrétű allegorikus értelmezhetőségéből, monumentális, táj fölé emelkedő, emlékműszerű elhelyezkedéséből táplálkoznak. Valóban pártfogolja az ismeretlent, az ismeretlent kutatva kémleli a Duna horizontját, mivel saját sorsa is az.

Csapó Kata diplomatervének legmeghatározóbb környezeti eleme, sőt, létrejöttének alapja nyilvánvalóan az átrakodó, ennek megfelelően az új épület építészeti dialógus kialakítására törekszik vele. A tervezett épület funkcionális értelemben szerves kiegészítője a szénrakodó épületben elképzelt kiállító teremnek. A művészek, akik a művésztelepre jönnek, a vízparti tervezett épületben esznek, isznak, alszanak, alkotnak, az alkotás produktumát pedig a szinte szakrális térré érlelt, a víz és a táj fölött lebegtetett, majdnem megközelíthetetlen, de mégsem elefántcsonttoronnyá váló átrakodó épületben állítják ki. A kiállított művek földön kívüli, minden realitástól elszakított, időtlenséget, örökkévalóságot kommunikáló kontextusba kerülnek, olyan közegbe, ahol csak igazat lehet mondani. A transzcendens hatást relativizálja a külvilág fényhatásait beeresztő, esti kivilágításban az enteriőrt külső szemlélő

számára is érzékelhetővé tévő, finoman megtervezett, áttetsző üveghomlokzat. A kiállítótér megközelítése a drótkötélpályán közlekedő felvonóval egyedi, különleges élményt ad, felfokozza a várakozásokat, fókuszál a kiállított művekre, egyszersmind az oda vezető útnak bizonyos kálvária jellegű kölcsönöz. A görög Meteorákban közlekedtek ehhez hasonlóan a szerzetesek, illetve a szükségleteik kielégítésére szolgáló anyagi és szellemi javak kerültek fel ily módon a kolostorokba.

A vízparti épület törekszik arra, hogy az átrakodó épülettel való kapcsolatán túl saját eszközeivel valamit közöljön ember és víz viszonyáról is. A vizet általában szeretjük, jó benne fürödni, vitorlázni, meginni, nézni, hallgatni, talán még az esőben is jó néha bőrig ázni. Ennek megfelelően a vízparti építészet általában érzelmes és szerelemmel teli, kifelé forduló, megértő. A víz és a civilizáció közötti kapcsolatot két, s betű alakban meghajlított, angolnászerűen partra dobott tömeg formálja, középen nyitott passzázzsal. A helyszínrajzra pillantva az a benyomásunk, hogy az átrakodó a két vízparti test gyermeke lehet egy víz alatti élve szülés következményeként, kár, hogy az épülettömegek formálása ezt a hatást már gyengíti. A környezet semmiféle kertészeti túlfinomultsága nem zavarja az alapvetően természet közeli attitűdöt. Az út felől közeledve egy ideig látjuk a víz fölött lebegő átrakodót, majd a passzázsba érve az épület eltakarva, végül, az utolsó kanyar után tengelyben, jelentősége teljes tudatában láthatjuk. A passzázs központi térként kiválóan szervezi a művésztelep életét, innen nyílnak a műtermek, a lakosztályok, a felvonó indító helysége, a recepció és a kocsmá, sőt, kiállító teremként is működik. Funkcionális kapcsolatai szépen kifestültek, letisztultak.

A tömegek megformálása találóan fejezi ki a vízhez és az átrakodó épülethez való vonzódást, a tetők a Duna felől próbálják felvenni a drótkötélpálya hajlásszögét. Maga a felvonó azonban nem igazán nyeri el méltón megünnepelt pozícióját; kiérlelt hangsúlyos elhelyezkedés helyett a felső épülettömeg egy nyílásán félénken bújjik ki a bütü egy nehezen meghatározható pontján. A homlokzatok picit sterillé vált, függőleges osztásrendű homogenitásának is jót tett volna egy erőszakosabb vagy vagányabb elem, vízszintes, dinamizmust jobban sugárzó osztásrenddel.

Az épület szerkezetileg logikusan követi az alapgondolat sodrását, az alkalmazott burkolatok belülről is az építész mindenkori szándékait erősítik.

Csapó Kata diplomaterve mélyen átgondolt koncepcióból következetesen kifejtett, több jelentésrétegű, továbbgondolásra, vitára ingerlő alkotás, amely az építészetben

túlmutató alapkérdéseket feszeget. Ha helyenként hiányzik is az izommunka, az eredeti gondolkodásmód és alkotóerő jelenléte a tervből kisugárzik. A tervet elfogadásra javasolom.

Hartvig Lajos DLA

Építész